Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 fiorini v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 1 galbenu cu porto postei.

TRANSILVANI'A.

Fói'a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Abonamentulu se face numai pe cate 1 anu intregu. Se abonédia la Comitetulu asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Nr. 14. Brasiovu 15. Iuliu 1877. **Anulu X.**

Sumariu: Ioanu Maiorescu. — Episóde si scene dela Abrudu din Maiu 1849. (Fine). — Epistol'a deputatului Ioanu Gozmanu din Ungari'a, catra Avramu Iancu. — Romanulu in poesi'a sa poporale. (Urmare). — Edgar Quinet. — Poesii contimpurane. — Procesu verbale. — Bibliografia.

Ioanu Maiorescu.*)

Me vediu provocatu a impartasi eu aceea ce'mi este cunoscutu din viéti'a contimpuranului meu Ioanu Maiorescu, amicu alu meu credintiosu in dile bune si in dile rele, amicu pe care l'am iubitu si stimatu pre càtu a fostu in viétia, si a carui memoria o voiu pastra pana la cea din urma a mea resuflare.

Cea de antaiu cunoscintia a mea cu Ioanu Maiorescu s'a inceputu inainte tocma cu ani patrudieci, adeca din an. 1824, candu parintele meu m'a dusu mai antaiu in clas'a III. normala in Blasiu, unde eu pe amiculu meu l'am aflatu in I. gimnasiala, adeca cu o clasa mai susu, éra referintiele mele intime cu elu mi s'au inceputu la a. 1838. Crede inse cineva, cà a descrie viéti'a unui barbatu precum a fostu si Ioanu Maiorescu, póte se fia lucru de càteva óre séu si de càteva dile? Unu talentu atatu de estraordinariu, preparatu cu eruditiune atatu de vasta, unu caracteru atatu de poterosu si determinatu ce se manifestá in o vointia de feru, mai in scurtu unu barbatu, carele in tóta viéti'a sa isi tienuse de modelu alu conduitei sale pe caracterele antice de antai'a categoria, cere unu studiu inadinsu, o urmarire istorica preste tóte lucrarile si faptele sale, éra pentru celu ce va intreprinde o lucrare cá acésta, se cere pace si liniste, cumu si o colectiune intréga de documente. Ioanu Maiorescu fusese unulu din acei barbati, pe carii ii produce numai càte o epocha anumita, carii se nascu cu càte 10 séu si 20 ani mai curendu decàtu cá se póta fi intielesi de contimpuranii loru, carii prin urmare sunt nascuti numai pentru cá se „sufere, se taca si se móra“ totu suferindu. — Arbores serit agricola, quarum fructus ipse aspiciet nunquam. De aceea si cu istori'a vietii lui Maiorescu este legata o parte a istoriei nóstre nationale. Deci se nu asteptati dela mine o biografia a repausatului meu amicu elaborata dupa tóte regulele artei, pentruca atatu lips'a momentana a respectiveloru documente pe care le am pastrate airea, càtu si starea de astadi a ânimei mele sfasiiete asemenea de grele suferintie, me impedeca intru implinirea dorintiei mele. Ve voiu impartasi prin urmare astadata numai càteva date, pe care mi le am pastratu mai bine in memori'a mea, éra acésta cu atàtu mai virtosu, cu càtu am si avutu ocasiune de a observá, cumu-cà generatiunea mai juna a si inceputu a intrebá, cà „cine a fostu acelu Ioanu Maiorescu, cam asia precum intrebámu noi in copilari'a nóstra, cà cine au fostu Samuilu Miculu, Georgie Sincai, Petru Maioru, Dr. Molnaru, Georgie Lazaru, Pavelu Iorgoviciu, Dimitrie Cichindealu s. a.

Ioanu Maiorescu alias Trifu, s'a nascutu in satulu Bucerdea, nu departe de Blasiu, in care anu? amu uitatu, credu inse cà erá numai cam cu 2 ani mai betranu decàtu mine, prin urmare estimpu ar fi implinitu 54 ani.*) Famili'a lui Trifu din Bucerdea stetese dupa mama in óre-care consangenitate atatu cu famili'a episcopului Samuilu Vulcanu dela Oradea, carele fusese nascutu din Blasiu, càtu si cu a lui Petru Maioru, din care causa Tritu luà mai tardiu numele Maiorescu.

In an. 1829 junele Ioanu absolvi in Blasiu cu prim'a eminentia cursulu de filosofia, carele pe atunci era numai de unu anu in acelu liceu; cu tóte acestea la cursulu teologicu unde doria se'lu védia parintii lui, nu a fostu priimitu din caus'a unoru vorbe neplacute ce avuse cu unulu din canonicii cei mai betrani. Pe atunci adeca se cerea dela candidatii de teologia supunere neconditionata, ascultare órba curatu monastica. . . Deci Maiorescu merse in acelasiu anu la Clusiu, unde eram si eu inca din an. 1827, si din causa ca facultatea filosofica din Blasiu nu era recunoscuta cá atare, intrà cá repetente totu in cursulu filosoficu de a. I., in càtu acumu noi ambii ne aflámu in aceeasi clase. Preste o luna inse Maiorescu disparú dintre noi si trecú la Oradea, unde

*) In an. 1864 am depusu mai antaiu pe mormentulu lui Maiorescu acestea pucine episóde si peripetii din viéti'a lui, langa frumosulu monumentu de marmore, pe care i l'au pusu fiic'a si fiiulu seu in cimiteriulu din Bucuresci. Voindu a publica unele corespondentie de a le repausatului, am crediutu cà trebue se reproducemu aci acelea schitie biografice.
Red.

*) Dn. Papiu espuse anulu nascerii la 1811.

episcopulu Vulcanu, adeveratu Mecenate alu toturoru talenteloru eminente, ilu luà sub protectiunea sa intru totu intielesulu cuventului, pana ce absolvi ambele facultati si anume teologi'a in Pest'a, unde fù trimisu de càtra protectorulu seu.

Pana in a. 1835 lucrurile in Blasiu sub episcopulu Ioanu Lemeni luasera o directiune cevasi mai favoratória talenteloru alese. Maiorescu spre a satisface ferbintei dorintie a parintiloru sei, se reintorse cu voi'a episcopului Vulcanu cá teològu absolutu la Blasiu. Cunoscintiele càte isi castigase amiculu meu pana atunci, pusera la mirare pe toti aceia, carii nu'lu mai vediusera de 6 ani. Episcopulu Lemeni ilu destinà pentru Augustineum din Vien'a spre a depune doctoratu din teologia, ceea ce in acele tempuri insemná fórte multu. Deci Maiorescu in tómn'a an. 1835 a si mersu la Vien'a, unde in an. 1836 a si depusu càteva rigoróse. Acolo elu a facutu cunoscintia intre alti juni romani dela facultatile respective si cu Ioanu Popasu dela Brasiovu, carele se aflá in convictulu dela S. Barbara, trimisu de episcopulu seu Vasilie Moga, spre a invetia teologi'a dupa datin'a din acelea timpuri.

Anulu 1836 fù decidetoru pentru tóta viéti'a urmatóre a lui Maiorescu. Miscarile de atunci nationali, de si fórte sfiite si modeste, conversarea cu cei mai eminenti juni teologi si juristi germani, unguri si italieni, scirile càte sfrabatea despre inaintarile ce se facea in principatele romanesci pre campulu literaturei si alu publicitatii, dete activitatii unui spiritu cá alu lui Maiorescu o directiune cu totulu diferitóre de dorintiele parintiloru si ale rudeniiloru sale; pentru-ca unde era se'si afle acelasiu sfera de activitate intre catusiele, séu bisericesci, séu nationali, séu politice, sub care gemea si suspiná totu romanulu transilvanu? Unu Maiorescu trebuea se'si caute altu campu, alta libertate, séu incai alte midiulóce ajutatóre spre a'si desvolta maninulu séu talentu si a respandi luminele cunoscintieloru sale; asia deci, se mergemu acolo dise elu, unde au suferitu Georgie Lazaru, Romantiai, C. Fabianu si unde se mai aflá pe atunci Murgu si Bojinca (banatieni), Genilie, Aronu si alti ardeleni. In Augustu 1836 Maiorescu isi luà remasu bunu dela Ardealu si trecù pe la Brasiovu in Bucuresci. In acelasiu anu efori'a centrala a scóleloru dispuse pe Maiorescu de profesoru la Cernautiu, de unde inse indata la 1837 ilu stramutà in calitate de inspectoru si profesoru de istoria la gimnasiulu din Craiov'a, unde in Octobre se si casatori luandu de socia pe coconiti'a Mari'a, sór'a dlui protopopu Ioanu Popasu.*) Pana la ce trépta de desvoltamentu a inpinsu Maiorescu educatiunea si institutiunea in totu coprinsulu Romaniei mici, potu se judece numai aceia, carii au cunoscutu atàtu starea de mai inainte, càtu si incordatiunile cu totulu estraordinarie ale repausatului. A intimpina mii de prejudetie fatali, a avé se faci cu profesori fórte amestecati, mai multi inse ignoranti si lenesi, dar totusi infumurati; a se vedé trasu in judecata de càtra insii colegii sei pentru unu articulu nevinovatu cá celu din 1838 Fóia Nr. 16, si totusi a reesi pana la 1842, asia ceva póte numai unu Maiorescu. Intr'aceea luptele lui colosali incepu din acestu anu inainte.

Alesandru Dim. Ghica pre langa tóte alte scaderi ale sale, pre càtu a statutu Domnu alu Tierei romanesci dela 1834 pana la 1842, a favoratu literatur'a romanésca, sciintiele si artele, prin urmare si scólele nationali, relative mai multu decàtu toti predecesorii sei din acestu seculu, mai multu decàtu sociulu seu Mich. Sturza din Moldov'a, mai multu si decàtu successorii sei la tronu Bibescu si Stirbei; Ghica a inaltiatu pe corpulu profesorescu formatu si inmultitu in dilele sale, din starea de mai inainte umilita si despretiuita in clas'a mai respectata, care atunci era cea boierésca; elu, ajutatu mai alesu de directorulu Petru Poenariu, 'ia luatu sub protectiunea sa in contra intrigeloru grecesci, rusesci si uneori calugaresci, éra pe sub mana a datu voia a priimi si profesori din Transilvani'a, fara distinctiune de confesiune, ba tocma si sasi, precumu este Hill dela Rosnovu, Schevitz s. a.; si cu tóte acestea, unulu Maiorescu fù condamnatu de unu tristu destinu, pentru-cá tocma in 1842, anulu caderii lui Ghica, se fia persecutatu de acesta si esilatu din tiéra. O spurcata intriga ciocoiésca a unui administratoru irità pe Ghica in contra lui Maiorescu atàtu de cumplitu, in càtu fara a voi se'lu asculte, ilu esilà la Brasiovu. Aici petrecú amiculu nostru de primavér'a pana tómn'a, éra in acestu timpu lasà in Fói'a pentru minte etc. cá si mai inainte, cá si dupa aceea, urme nesterse de eruditiunea sa si de ferbintele seu zelu de a conlucra la emanciparea romaniloru transilvani. Dissertatiunile sale filologice si istorice publicate in favórea limbei nationale, amerintiata cu mórte prin diet'a din 1842 cá si prin cea din 1848, merita in totu casulu retiparirea, pentru-cá generatiunile june inca se vina vre-odata la cunoscinti'a lupteloru desperate, portate pe acelea timpuri de parintii loru.

In acelasiu anu Maiorescu fù chiamatu la Iasi in calitate de profesoru la seminariulu archiepiscopescu dela Socola. Acolo amiculu nostru aflà spre mirarea sa o formala propaganda rusésca, fórte bine organisata. Intr'aceea tronulu Tierii romanesci fù coprinsu de Georgie Bibescu, carele rechiamà pe Maiorescu la postulu seu de mai nainte in Craiova, unde si stete pana la revolutiunea din 1848.

In acelu anu de o resturnare generala, Maiorescu dupa fug'a domnului Bibescu la Brasiovu, veni totu aici in Iuliu, acumu inse cá trecatoriu in calitate de agentu alu guberniului provisoriu romanescu la parlamentulu germanu din Francofurtu si langa archiducele Ioanu, carele fusese alesu de locutiitoriu alu imperiului germanu. Acolo repausatulu legà cunos-

*) Acumu episcopu in Caransebesiu.

cintia cu toti barbatii mai de frunte ai Germaniei, éra intre aceia mai de aprópe si cu dn. cavaleru austriacu Schmerling, ministru pe atunci cá si in dilele nóstre, éra in revolutiunea din Francofurtu scapà de mórte numai cá prin urechile acului. Din acea catastrofa càteva corespondintie de ale fericitului in Domnulu se afla tiparite in Gazet'a din 1848, éra altele la mine.

Vediendu Maiorescu ca tierile romanesci din Sept. inainte ajunsesera sub baionetele confederate ruso-turcesci, si ca in Europ'a reactiunea propasiesce cu tóta barbati'a, in càtu pentru emanciparea Principateloru nu se mai potea face nimicu; parasitu si de moldavo-romani cu totulu si datu uitarii in Francofurtu, in 1849 veni la Vien'a, unde se alaturà langa deputatiunea nationala compusa din transilvani, banatieni si bucovineni, spre a conlucra pentru emanciparea romaniloru din tierile austriace. De atunci incóce vedemu si pe Maiorescu subscrisu la tóte actele nationali càte au esitu din consiliulu acelei deputatiuni.*)

Dupa reocuparea Transilvaniei si dupace feldml. Lud. Wohlgemuth in Sept. 1849 ocupà postulu de gubernatoru civile si militariu alu acestui tieri, Maiorescu inca descinse in patri'a sa primitiva, stete cevasi in Sibiiu, calatori apoi in muntii apuseni, unde cá unu istoriografu criticu culese faptele belice petrecute sub conducerea prefectiloru si anume a nefericitului Avramu Iancu, a preotiloru Sim. Balintu si Vladutiu si a lui I. Axente Severu, spre a le turna in forma de raporturi, ceea ce se si intemplà.**) Dupa o petrecere de càteva septemani in munti, M. se reintórse érasi la Sibiiu, unde conlucrà din tóte poterile, pentru-cá se abata dela fruntasii romaniloru unele pericule capitali, de care numai contimpuranii sei isi potu face o idea chiara. Scopulu adeca alu unoru inimici ai romaniloru fusese, cá se amagésca pe barbatii regimului spre a tractá pe cei mai multi prefecti si tribuni cá pe nisce hoti, ucigasi, tetiunari. Ve aduceti aminte, cà pe atunci Axente si fusese arestatu, si ca asupra lui Iancu inca esise porunca de arestu. Déca càtiva prefecti si tribuni scapara de prinsóre, si déca unii nu'si perdura viéti'a, meritulu este in parte mare alu lui Maiorescu.

Neobositu precumu era M., pe la inceputulu a. 1850 lasandu'si famili'a de-ocamdata in Brasiovu, calatori érasi la Vien'a, spre a confaptui impreuna cu ceilalti membrii ai deputatiunii nationale la emanciparea in fapta a multu cercatei nóstre natiuni. Acumu inse ministeriulu Schwarzenberg-Bach apucase a sterge din program'a sa ori-ce macsima de statu, dupa care ar fi a se respecta interese specifice nationali. Acumu lupt'a ne mergea contra torrentem. Intr'aceea Bucovin'a diariu germano-romanescu ce esia in Cernauti, repaosà prin o lovitura laturala, éra „Gazet'a“ fù trantita in Febr. de adreptulu, si fora multe cerimonii, si redactorulu ei aruncatu sub priveghiere politienésca. Atunci M. vediendu cà limbei romanesci nu'i mai remane campu de desvoltare, primi postulu de translatoru romanescu alu legiloru austriace in Vien'a, pentru-cá asia se se castige incai o limba de legislatiune. Tóte legile si ordinatiunile esite pana la Febr. 1853 fusera traduse numai de M., éra de atunci inainte pana la 1856 in societate cu dn. Florianu Aronu totu cá translatoru. In acelu anu o fatala neintielegere a celoru doi translatori, pe care póte fi ca avendu viétia o voiù descoperi cu alta ocasiune, avù de urmare dimisiunea lui Aronu. In an. 1857 fù dimisionatu si M. platindui-se salariulu dintr'odata pe 2 ani. Acea dimisiune M. avù a o multiami unoru denunciatiuni esite din Sibiiu si din Iasi, care paremise ca se afla coprinse intr'unu memorialu substernutu la ministeriulu respectivu. O copia din acelu memorialu se afla si in Transilvani'a; istori'a se va folosi si de acela, ca de materialu.

Dupa acestea M. folosindu-se de timpulu liberu ce avea, calatori in Istri'a, spre a canta urmele romaniloru istriani si a trage paralelle intre diversele dialecte romanesci. De acolo M. veni la Brasiovu cu famili'a sa. Se nu uitamu, ca politi'a ilu supraveghia si aici. Acésta impregiurare amari pe M. intru atata, in càtu in Sept. 1857 imi jurà intre patru ochi, ca de ar suferi airea ori-ce rele, aici inse nu voiesce cá se'i putrediésca nici osemintele sale, nici ale copiiloru sei.

Indata dupa aceea M. trecù la Moldov'a, unde priimitu cu multa charitate si caldura mai alesu de vechiulu seu amicu dn. Const. Hormuzache, asteptà càteva luni resultatulu conferintieloru diplomatice din Bucuresci si Paris, privitórie la sórtea si viitoriulu Principateloru romanesci. Spre a. 1858 M. trecù la Bucuresci, unde inse A. Ghica, acumu caimacanu (locutiitoru), vechiu inimicu alu lui, nu'lu suferi, ci ilu esilà din nou. M. fù silitu a se intórce érasi la Vien'a fara voi'a sa. Cadiendu Ghica din nou, M. érasi merse la Romani'a, unde mai antaiu i se dete postulu de directoru alu cancelariei comisiunii centrale din Focsiani, dupa aceea o catedra de profesoru, éra spre 1860 si directiunea scóleloru principatului Romaniei. Reformele introduse in scóle prin conlucrarea lui M. sub directiunea sa de 2½ ani, merita o disertatiune inadinsu; eu inse din partea mea dorescu aici numai a constata, ca acei 2½ ani ii rapira lui Maiorescu póte mai multu cá 10 ani din viétia. Dupa-ce adeca sermanulu meu amicu muncia càte 14 óre pe di, spre a curati rugin'a si spurcatiunile invechite in scólele romanesci; dupa ce midiuloci profesoriloru plati multu mai bune decàtu avusera ei in trecutu; dupa-ce castigà càteva capacitati pentru scóle, se intórsera asupra lui toti trantorii, toti perde-vara, toti desiertii, toti inemicii romanismului,

*) Vedi Romanen der österr. Monarchie, Wien 1850, cumu si Magazinulu istoricu Fasc. VIII.

**) Vedi-le tiparite in Romanen der österr. Monarchie, cumu si catu-va din ele in Fói'a din 1850.

si cautandu nodu in papura, sub cele mai ticalóse preteste ilu tavalira prin tóte putorile unoru foi periodice de atunci, ingrecate de aerulu mefiticu alu baltii ce se numesce Cismegiu in Bucuresci, pana ce omulu infrantu de munca si persecutiuni, isi dete dimisiunea din directiune, pe care n'ar fi trebuitu se o priimésca nici decumu, éra apoi spre a'si recrea spiritulu calatori in acea vara la Berolinu.

Dela 1862 M. se aruncase de nou si cu totu-adinsulu pe cercetarea fôntaneloru istorice, éra in timpulu din urma se ocupá multu cu lectur'a scriitoriloru bisantini. Sed omne nimium nocet. O bóla cumplita organica, incuibata mai alesu in renunchi si in splina, facù inaintari atatu mai periculóse, cu càtu omulu facea misïcare mai pucina. Intre anii 1859 si 1863 am conversatu mai adesea cu amiculu meu in Bucuresci; cu acelea ocasiuni eu inca totu mai aveam causa de a'i gratula de sanetate, pentruca mi se parea ca este multu mai sanetosu decàtu mine. Estimpu*) pe la Pasci venindu M. la noi, dupa conversare de 1 óra am suspinatu si am disu in mine: Dilele amicului meu suntu numerate. Pe la Rusalii unulu din medicii carii l'au cautatu, imi justificà temerile, spunendu'mi curatu, ca nu mai are multe pe acésta lume, ca inse loviturile sortiei si prin urmare profundele superari, au adaosu fórte multu la scurtarea vietiei lui. Caletori'a la apele minerali din strainatate fù una din acelea mesure desperate, pe care le iau unii medici atunci, candu nu mai sciu ce se faca cu bolnavulu. Maiorescu isi dete sufletulu in 24. Aug. (5. Sept.) 1864.

De voiu mai avea viétia, voiu publica si eu pre càtu me voru erta legile discretiunei, unele scripte de ale lui M. pe care le-am la mana, éra de nu, le voru folosi altii, dupa ce eu si contimpuranii mei ne vomu muta din acésta vale a doreriloru. Pana atunci inca fia de ajunsu acésta suvenire, pe care o dedicu umbrei amicului meu din dile bune si rele.

Opuri mai mari scientifice esite din condeiulu lui Ioanu Maiorescu nu s'au vediutu tiparite pana acumu; eu inse'mi aducu aminte, ca elu inca pana la 1848 elaborase istori'a generala romanesce, éra pentru istori'a patriei adùnase multime de materialu; me temu inse fórte, ca tóte acelea manuscripte ale lui au peritu din Craiov'a impreuna cu frumós'a lui biblioteca, adunata numai cu spesele sale si constatóre mai totu din carti scientifice de cele mai rare; pentru-ca dupa-ce a venitu si famili'a repausatului in Ardealu, ne mai potendu'si vedé de averea misïcatóre lasata in numitulu orasiu, aceeasi fù depredata, furata si respandita prin ómeni, dela carii s'ar fi asteptatu mai pucinu o asemenea fapta.... Manuscriptele càte nu voru fi peritu, se afla in posesiunea familiei remase.

Din traducerile lui Maiorescu eu punu la antaiulu locu condic'a de legi a imperiului austriacu, cumu si tarif'a de vama (Zolltarif) austriaca, doue traductiuni acestea fórte grele, ostenitióse si cu atatu mai uritióse, cu càtu revisorii austriaci constringea pe translatori cá se se tiena strinsu nu numai de idiotismii, ci tocma si de tiesetur'a limbei germane, carea este atàtu de greóia, sintetica si cu periode lungi pana la oprirea resuflarei, din care causa M. inca suferi multe neplaceri.

Sibiiu 1864, Sept. 20. n. G. Baritiu.

*) In an. 1864.

Episóde si scene dela Abrudu, din Maiu 1849.

(Fine.)

Pe la 11 óre unu focu mare de càtra gur'a Rosiei luminá culmile muntiloru. . . .

Figur'a colosala a lui Iacobu aparù sub ferestr'a nóstra si ne siopti: „Acumu ori nici odata! Soldatii au esitu in coridoru, si inspaimentati privescu foculu.“ Pe umerii si prin braciulu lui puternicu amu trecutu toti trei pe ferestra fara sgomotu, si pe langa beserica amu apucatu in cimiteriu. Fugeamu fara resufletu intru acolo, din catrau veneau glóntiele romaniloru, cà-ci magiarii spre norocirea nóstra se retrasesera din acésta parte. Fug'a inse nu au tienutu multu, cà glóntiele fluierá asia desu pe la urechile nóstre, de amu fostu siliti a ne inturna érasi in cimiteriu, unde amu aflatu scutu de glóntiele romaniloru pre langa petrile morminteloru.

De aici vedeamu in doue directiuni focurile pusceloru, pe culmele de catra Cerniti'a, si la Stiurtiu, din care pricepeamu cà romanii inaintédia, si ungurii se retragu in Abrudu. La spatele nóstre se audiau strigatele de bucuria (vivat) si amenintiarile romaniloru. In scurtu timpu nu amu mai vediutu se dea ungurii nici unu focu, ci amu auditu in piatia esindu din nisce plumani tari o cuventare.

Hatvani isi insufletiá soldatii, provocá pe locuitorii din Abrudu se-lu insotiésca mantuindu'si deocamdata viéti'a, si se nu pórte nici o frica pana voru vedea sabi'a magiara in man'a lui cea magiara, (a mig ezen magyar kardot ezen magyar kézbe látjátok).

Dupa acésta urmà o tacere, si dupa aceea unu sgomotu mare, din care amu conchisu si priceputu cu siguritate, cà magiarii se retragu in massa càtra Valea-Cernitiei.

Totu Abrudulu se parea cà e unu mormentu, si spiritulu mortiei planédia asupra lui. Nu se audia unu cuventu, nu se simtia o misïcare.

Preste unu patrariu ori mai bine de óra se desvólta pe Valea-Cernitiei unu focu vehementu din pusce si tunuri; se audiau strigatele romaniloru: Inainte feciori! curreti la vale! dati pe mórte, cà acumu suntu ai nostri, intre smeii in ei! (injuratura motiésca); éra a unguriloru: pusztulunk, mind elpusztulunk, vissza, vissza!

Plói'a incepù a picura, se facù intunerecu cumu doreamu noi.

Din sgomotele ce venéu din piatia pana la noi, conchidému, cà o parte din unguri s'au reintorsu, dar nu toti, cà foculu pe Valea-Cernitiei totu curgea departandu-se.

Pe uliti'a cea strimta unde fusesemu noi arestati, venea in cea mai mare tacere céte de càte 3—4 insi si disparea prin curti. Ne fiindu monumente de aceeasi marime ca se ne póta da scutu in apropiere unii de altii, stetému camu departati. Arpadi s'au fostu perdutu; nu ne potému esplica, candu si unde s'au dusu.

Ne cuprinse dorulu de a pune man'a pe arme, si ocasiunea era minunata.

Favoratu de intunecime, cu N. Muresianu ne coborimu in curtea protopopului, luamu in mana doi pari poternici, si ne postamu sub port'a boltita a curtii parochiale.

Nu au trebuitu se asteptamu nici unu minutu si vinu 3 insii; le sarimu inainte cu parii redicati provocandu'i: (le a fegyvert) diosu armele.

Facu puscele scapate si disparu.

Abia amu aruncatu parii si amu luatu puscele, mai vinu doi; totu asemenea amu processu si cu acestia, unulu din ei era dr. Szentpéteri, celalaltu tocmai husariulu care ne padise; era usioru inpuscatu prin falca, ne-au cunoscutu si ne-au cerutu apararea. (Kérem védelmeket-jó uraim.)

Ilu vei avea, cà te-ai purtatu umanu cu noi.

Tocmai eram se mergemu cu armele luate si cu bietulu prisoneriu, candu mai diariramu o fantoma négra, abia gafaindu in fug'a mare.

Eu ii stau inainte cu pusc'a intinsa . . . si ce se vedi? Era Dragosiu, avendu in mana o pusca cu doue tievi.

Domnule Dragosiu! de si mi-ai comtemnatu trei epistole scrise din gur'a mortii, vinò cu mine se-ti mantuescu viéti'a, cà acésta numai eu singuru voiu potea inplini, din cati ómeni voru fi adi in Abrudu! (Avému de cugetu se'lu punu cu soldatulu meu in podulu scólei, pana va veni Iancu.)

Elu se apropie de mine, imi cauta aprópe in facia (dupa portu nu me cunóscea, fiindu acumu inbracatu cu vestmentele date de Buteanu), cunósce pe prefectulu care ilu stropise cu mocirla. . . . Séu din antipathi'a ce au fostu susceputu acestu omu asupra mea, séu pentru modulu agrairei mele neatragatoriu (care mi le amu imputatu de multe ori in viétia), nu au avutu incredere, ci fara a'mi da unu respunsu, au disparutu in intunerecu cu arma cu totu.

Alte doue figuri!

Domnulu Ioanu Boeriu cu capulu golu (descoperitu): Ce e Domnule?

Nu me intreba frate! Muierea cu doi prunci si cumnata mea au trecutu cu trasur'a — de nu i-au inpuscatu — in Ungari'a. — Eu precumu me vedi!

Ce scii de Buteanu?

Pe Buteanu ferecatu in lantiuri l'au pusu pe ossi'a dinainte a tunului si l'au dusu cu sine.

A dou'a figura éra Arpadi. . . . . .

Se facuse bine diua si inca nici unu romanu (motiu) nu amu vediutu se intre in Abrudu.

Dorulu de a'mi redobendi traist'a cu scrisorile si armele nu-mi dá odichna; Muresianu nu voia se me insociésca, era camu atacatu in sanetate.

Mi-amu luatu curagiu si m'am dusu singuru. Candu amu ajunsu la capetulu uliciórei ce da in piatia, mi se infaciosià unu spectacolu solemnu inpunatoriu. Mai la tóte casele se leganau in aeru flamure de tricoloru ungurescu, ajungùndu pana càtra pamentu.

Pe ulitie nici unu sufletu de omu, ci ici colea cate unu cadavru de ai romaniloru inpuscati. Mi se parea cà 'mi e frica de mine insumi, nu poteamu face pasiu nici inainte nici indereptu, ci stámu cá o fantoma incremenitu.

Unu calaretiu magiaru càre venia in fuga desperata asupra mea, me destepta! Intindu arm'a góla asupra lui si strigu: (le a lóról!) diosu de pe calu! Omulu sare de pe calu, fuge intr'o curte, éra eu incalecu calulu si vinu la scóla. Pe calu era unu sacu desagitu plinu de fisiaguri. Imi incarcu pusc'a si me ducu a dou'a óra; acumu inse mai cu precautiune, cà ajungùndu in capetulu uliciórei, mi se parea cà s'au inpucinatu din flamure.

Tragu dreptu càtra casele popii din Isbit'a. Candu eramu aprópe se intru, chiaru din feréstr'a locuintiei mele se descarca doue puscaturi; amu fostu inse tare aprópe de parete si nu m'au nimeritu. Abia dau a fugi indereptu, de langa beseric'a catolica, me intimpina alta descarcatura. Eramu taiatu de catra scóla. . . .

Intr'o fuga amu apucatu pe o ulicióra strimta, care ducea in susu, si totu in directiunea catra scóla.

In capetulu ulitiei me intempina o céta cá de 12 lanceri si me provóca: pune arm'a diosu!

Eu nu punu arm'a diosu, fratiloru, cà suntu romanu! dar voi nu intrati in piatia, cà ungurii pusca pe ferestrii, ci veniti cu mine la protopopulu, pana se voru mai aduna romani.

Ei m'au condusu pe dupa nisce gradini la scóla (in nóptea candu amu mersu cu Buteanu la Dragosiu, calcasemu pe acea ulitia, dar acumu nu me sciamu orienta); in drumu ne-amu familiarisatu la olalta, mie acumu mi-au venitu in minte, cà eu suntu inbracatu ungaresce.

Amu intratu in scóla, se-mi iau vestmentele romanesci proprii. Aici amu aflatu si pe dn. Adrianu, plinu de ingrigiri cà ilu voru omorí romanii.

Domnule, îi diseiu, tocma eram se aruncu vestmentele de pe mine, dara totu voiu remanea cu ele, cà eu sunt mai cunoscutu; inbraca dta vestmentele mele tieranesci, si de romani nu purta frica. Mi amu chiamatu cét'a de lanceri cu care facusemu cunoscintia, le-amu aratatu pe dn. Adrianu si spusu cà si

dlui e romanu de ai nostri; ei au respunsu cu: „Se traiésca!“

Standu noi in coridorulu scólei, vine Siulutiu Simionutiu, me chĭama la o parte si imi comunica, cà Dragosiu e la elu in pivnitia, si se róga de intrepunerea si scutulu meu.

Domnule! Imi pare reu, dara acumu e prea tardiu, afara de acea casulu ce m'au intimpinatu (si care i l'amu narratu) mi-au ciuntatu totu curagiulu.

Intre acestea au sositu pop'a Vladutiu cu o céta de romani armati, cu tribunii din Campia cunoscuti, dupa elu de locu Balintu.

Pe candu ne inbratiosiamu in curtea parochiala, din piatia se audiau puscaturele cá dintru o bataia formala.

Amu alergatu cu totii pana la capetulu ulitiei pomenite si mai susu. In piatia ungurii inpuscau pe ferestrii, romanii in cete de cate 20—30 insi navalescu asupra caseloru, spargeau portile, pe ferestrii ungurii parte sareau de frica, parte ii aruncau romanii cá pe bolovani in ulitia, unde ii macelaria poporulu infuriatu. Intre acestia amu vediutu si pe preotulu catolicu, de care amu vorbitu in acésta scrisóre. De-odata ne atragu atentiunea nisce racnete fioróse, ce se audiau la spatele nóstre.

Alergamu cu totii intr'acolo.

In curte la Siulutiu Simionutiu mai multu de 100 lanci se vedeau ridicate in susu, fia-care ar fi datu intr'unu centru, si nici unulu nu poté da . . . atunci omoria pe Dragosiu . . . Cei ce au fostu aprópe de elu in acestea momente spunu, cà cerea gratia dicùndu: Fratiloru, lasati-me numai una se ve spunu . . . apoi . . .

Preste unu patrariu de óra i-amu vediutu cadavrulu pe o dâlma de gunoiu la pórt'a susu pomenitului domnu.

Ucigatorii lui au aflatu la densulu 315 galbini, Preotulu din Aghirbiciu Gramma au venitu la mine cu 17 galbini, spunendu'mi cà in consideratiunea suferintieloru mele mi-au facutu si mie parte din averea lui Dragosiu. Eu i-amu reieptatu cu indignatiune.

Dupa mórtea tragica a lui Dragosiu au sositu abia si Ianculu, au tienutu o cuventare la poporu, care o terminà asia:

Atatu v'ati portatu de bine, catu aru trebui se ve sarutu pe toti, dar cà-ci a'ti omoritu pe Dragosiu, mi-ati intristatu de mórte inim'a. Poporulu incepuse a se inbeta, si tocma atunci se latise cá fulgerulu faim'a, cà Kosuth inca se afla in Abrudu.

Cá turbati se inieptara pe tóte ulitiele si prin tóte casele. Iancu, Balintu, Vladutiu si altii amblau calari cá desperati pe tóte ulitiele, cá se'i aduca la ordine.

Abrudulu au luatu focu in tóte partile, nimenea nu mai avea respectu, nimenea nu mai era siguru de lance.

In acestea momente supreme au sositu Axente cu batalionulu seu si au mantuitu ce au fostu scapatu pana atunci de perire.

Eu cu alti tribuni din Campia amu mersu la Campeni, fara a'mi poté mantui traist'a cu tóte corespondentiele din revolutiune, pentru care mi-amu cumpanitu capulu. Cas'a popii din Isbit'a inca era in flacari.

In Nr. 7 alu Transilvaniei Nota I care urmédia dupa scrisórea lui Buteanu adresata catra Csutak se dice, cà Iancu ar fi datu lui Simonfy, care inpartasí scrisórea lui Kosuth din 5. Iuliu 1849, numai unu respunsu laconicu verbalu„ s'au sfârsitu tóte;“ ce totu acolo se esplica din incidentulu, cà Iancu pe acelu tempu ar fi avutu scire despre intrarea muscaliloru.

Iancu si astadata au respunsu lui Simonfy in scrisu, si conceptulu originale alu acelui respunsu se afla in possessiunea mea, dar astadata nu mi-a succesu nici decatu alu afla, din care causa amu si intardiatu cu acésta scrisóre. Fiindu inse cà in anii trecuti, candu amu decopiatu unele documente de natur'a acestuia pentru redactiunea Orientului, mi-a amblatu in mana si l'amu cetitu, imi aducu bine aminte de cuprinsulu lui, cu atatu mai vertosu, cà chiaru mie mi l'au dictatu Iancu in pena in filegori'a lui Kalcher din Campeni.

Iancu indignatu de aroganti'a lui Kosuth au dictatu camu asia:

Eu, si cu mine toti romanii consideramu pe Kosuth de unu rebelu, prin urmare nu dorimu ca unu atare se ne cunósca durerile si dorintiele, cu atatu mai virtosu nu, ca judecandu din antecedentie, in cuventele lui Kosuth nu se potu increde ómenii de ómenia.

E probabilu, cà dn. Simonfy vediendu cuprinsulu scrisórei, au aflatu mai consultu a nega esistinti'a ei.

(Pe langa tóte acestea si alte afronturi ce au primitu Kosuth, elu totusi nu au renuntiatu la planulu si dorinti'a de a dobendi pe romani pe partea sa, ci au tramisu din Segedinu doi boieri din Romania, cu plenipotentia, cu promissiuni si inviatiune a'si cerca noroculu. Cu acesti domni noi amu conferitu in Zlatn'a. — Despre acésta intemplare inse credu cà va refera la timpulu seu Axente.)

Pe acestu timpu Iancu nu sciá nimicu despre intrarea muscaliloru; scirea despre acestu evenimentu o primí in 28. Iuliu dupa amiadi, prin doi margineni din partile Resînariului, tramisi anume (fara scrisori, cá se nu fia prinsi si tratati cá spioni) de unu domnu de romanu, care se aflá in óstea muscaliloru, cu provocarea, cà Iancu se'si compuna unu raportu despre tóte faptele sale.

Acestu romanu, precumu amu aflatu mai tardiu, au fostu repausatulu Demetriu Boeriu, carele dupa pacificatiunea tierei a intratu in functiune publica in ramur'a judecatorésca.

De aici póte vedea ori cine, cà Iancu candu a reieptatu scrisórea lui Kosuth din 5. Iuliu 1849 in

modu atatu de repulsivu, nu isi potea pune speranti'a in muscali, ci se incredea in multimea armeloru luate dela unguri, si in romanii carii le manuá de minune.

Câta incredere avea Iancu in arme, si catu condemná de tare pe acestu timpu incercarile unguriloru, se póte judeca din impregiurarea, ca in 3. Iuliu 1849 venindu doi romani din Marisielu cu faim'a, cà ungurii au intratu afundu in munti pe lini'a de catra Huiedinu (Bánfy-Hunyad), pe Iancu nu l'au alteratu intru nimicu*) asia, catu nu au aflatu de lipsa a mai sufla in tulnicu si a rescola satele cá altadata, ci au socotitu suficientu a tramite spre intempinarea lui Vasvári sub conducerea lui Nic. Corchesiu si Iacobu Olteanu (din Vaideiu de pe Campia) nu mai multu decatu 80 fetiori din gard'a stabila. (Vedi si „Die Romanen der österreichischen Monarchie.“)

Acésta mana de ómeni, la carii s'au insocitu ca voluntiri unii venatori din Albacu, cu satele Marisielu, Magur'a si Giurcuti'a, au fostu prea de ajunsu cá se nimicésca cu totulu óstea lui Vasvári.

In Campeni nu au sositu nici o scire despre decursulu bataliei, pana candu mic'a trupa cu cei doi tribuni in frunte au intratu de catra Certesie in triumfu in Campeni, aducùndu unu tunu cu 4 cai inhamatu.

Pe calulu lui Vasvári, galbenu, orbu de ochiulu dreptu, venia Nic. Begnescu, care fiindu la socrulu seu in Certesie, l'au cumparatu dela unu romanu cu 5 galbeni.

Din scrisorile aflate la Vasvári amu vediutu planulu unguriloru de a ocupa muntii.

Toti comandantii carii era avisati in contra nóstra, avea prescrisu si designatu loculu, pana unde se inaintédie in fia-care di, si le era aspru interdisu de a inainta mai multu, nici chiaru in casu de invingere, cá asia propasindu cu totii dupa planu inainte, se totu respinga pe romani catra centru, pana ce ii voru incungiura pe toti in Abrudu, ori eventualu in Campeni, unde apoi voru potea pune man'a pe toti conducatorii loru.

Planu fórte geniale, déca nu ar fi locuitu in acei munti romanii.

In anulu 1877. V. M. Moldovanu.

*) Grèsiesce domnulu Siulutiu fórte tare, candu iu opulu seu „O lacrima“ descrie, ca pe Iancu si toti romanii iau cuprinsu o teróre panica fara asemenare la faim'a intrarei lui Vasvári intre munti.

Asia ceva au fostu adeveratu odata in Campeni, inse nu candu au intratu Vasvári, ci mai inainte, candu unu despartiementu din armat'a lui Kemény Farkas ne-au batutu dela culmele ce domnescu Valea-Cernitiei langa Abrudu, pana in Campeni, si dela paduricea numita „Poduri“ rachetele lui treceau preste Campeni la noi, cari trecuseramu de ceea parte catra Certesie, si Iancu s'au dusu preste nópte la Vidra. Dara catu au tienutu acésta panica? pana deminétia, candu partea cea mai mare din cei ce ne persecutasera, au devenitu captivi in manile romaniloru, carii iau adusu in triumfu si intre vivate pana pe „Poduri.“

Acésta enigma nu ne-o poteamu esplica noi cei ce eramu iu Campeni, ca vivatele ne asigurau ca suntu romani, si cei de facie in marea maioritate, si dupa vestminte, si in realitate erau magiari.

Au mai tienutu din acésta panica cu deosebire pana candu Popa Groza au prinsu carale cu proviantu ale lui Kemény, si pe honvedii carii se prindeau la anteposturi, ii aflámu cá se nutrescu cu cocosii facuti in spuza. Dar acestea nu se tienu de cadrulu scrisórei, cu care amu fostu datoriu singuru memoriei lui Buteanu.

Epistol'a deputatului Ioanu Gozmanu din Ungari'a, catra Avramu Iancu.*)

Domnului prefectu Avramu Iancu!

Tractatulu inpaciuirei intre Dragosiu si dvóstra s'a intemplatu dupa dorinti'a nóstra a ablegatiloru romani la diet'a tierei, de unde poteti fi convinsi, cà intrarea lui Hatvani au fostu casualistica, de a cui urmari s'a intristatu Kosuth, diet'a si noi romanii toti dinpreuna. Asupra lui Hatváni pentru inbuldirea lui, prin care sperat'a pace s'au indepartatu, la siedintia dietei, care in 2. Iuliu se va incepe, noi romanii vomu cere pedépsa.

Noi ablegatii romani cu sangerata ânima audimu lupta dvóstra, inse nu credemu cà dvóstra au ati fi ómenii camarillei, au ati fi asia de inpetriti, catu nici decumu nu ati voi restaurarea harmonii cu tiér'a ungurésca, de unde data convorbindune si cu Balciescu, medulariulu fostului gubernu in tiér'a romanésca, care pe noi in Dobricinu ne-au cercetatu, dorimu cá dvóstra se ve descoperiti dorerile si poftele, precumu si modalitatea tractamentului, prin care pacea cu deplina siguritate se va intemeia.

Noi ablegati romani dintru ambe tierile, cu cea mai mare dragoste si insufletire vomu fi intermediatori intre dvóstra si diet'a tierei, numai spuneti ne se scimu ce ve dóre, si ce poftiti; ce usioru poteti face, dupa ce ati cetitu amnestia gubernului nostru, dupa ce camarilla si prin denegarea armeloru, si prin acea inca v'au insielatu, cà in regulamentulu dela Cremsier nici cà si-au adusu aminte de nationalitatea romaniloru, nu aveti mai multa pricina pentru care aru trebui se ridicati arme sangeróse asupra tierei nóstre, si déca noi esistintia nóstra nationala pe calea pacei o potemu castiga, pentru ce se ne batemu cu fratii unguri? si pentru ce se ne debilitamu unulu pe altulu, candu in contra tiraniloru avemu lipsa de poteri unite? Dvóstra sunteti o parte mica a tierei, si asia dvóstra sunteti indatorati a ve asterne petitiunile inaintea dietei. — Romanii din Ungari'a ne aflamu in pretinia cu ungurii de aicia, ca acestia suntu mai fundati liberalisti, decatu cei din Transilvani'a, de unde speramu ca diet'a va aduce favora-

*) A se aduce in nexu cu documentele din Nrii 5, 6, 7 din a. c., reproduse dupa „Federatiunea“ si cu memorialulu dlui V. M. Moldovanu din Nrii 12, 13, 14. Red.

bila sentintia in privintia domniiloru vóstre, care ce se va determina prin dieta, va fi si statornicu.

Dorescu dela dvóstra respunsu mangaitoriu, si o petitiune la diet'a tierei, care noi ablegatii le vomu capata prin vice-comitele dela Biharia Georgie Sántha, si Kosuth singuru inca bucurosu va primí epistol'a dvóstra.

Nu asteptati se se rescóle tóta tiéra asupra-ve, nu remanereti instrumente órbe in mana camarillei, ci cautati la spiritulu Europei si la libertatea comuna.

Scrisei in Vaskoh 21. Iuniu 1849.

Ioanu Gozmanu mp.
representantulu popor. de Biharia

Előttem felolvasodott s tudtammal küldetik. Kelt mint felyeb.

Bihari Alispán.
Sántha György s. k.)*

Romanulu in poesi'a sa poporale.

(Urmare.)

XX. Poesi'a poporala romana in evulu celu mai nou.

Referentiele politico-sociali apesatórie pentru romani continuandu mare parte si dela capetulu seclului trecutu incóce, atatu dincóce catu si dincolo de Carpati, poporulu romanu inca continua a decantá faptele haiduciloru séu lotriloru, dara totu din puntulu-de-vedere nationale mai susu indegetatu. Lipsindu-i eroi nationali pre campulu luptei, lui i place a vedé macaru in de acestia schinteiandu curagiulu si bravur'a romana de lungu tempu dormitatória. Mai multe din cantecele de frundia, ce pentru connesiunea obiectului loru si óresi-cumu pentru consecenti'a acestuia din indegetatele referentie publice sociali ale romanimei de atunci já le citaramu mai susu, privescu tempulu din vorba. Adaogemu inca numai canteculu haiducescu „Pintea si fertatii,“**) alu carui teatru e partea septemtrionale a Transilvaniei si care glorifica pre acestu famosu lotru „cu o suta cincidieci de ai sei, totu voinici cá nisce lei, cari vrendu a intrá in Bai'a mare, dau cu bardele in pórta, de se sférma in siepte tóta,“ asia dara in intipuirea poporului facu asiediu si asaltu formale militarescu.

Inse ideile umanitarie, ce dela midiuloculu seclului trecutu din Franci'a luara aripe spre a cutrierá tóte tierile, in strinsa legatura cu alte evenimente politice grandióse, cumu fù marea revolutiune francesa, éra in speciale pentru romani revolutiunea lui Hori'a sub marele, omenosulu si romanimei ciscarpatine neuitatulu imperatu Iosifu II., apoi revolutiunea lui Tudoru Vladimirescu si cea din 1848, cumu si fericitulu faptu alu unirei principateloru romane danubiane, adusera in sórtea poporului romanu din ce in ce mai multa iusiorare. Nu lipsira bardi poporali romani nici pentru aceste templari, cumu si nici pentru persónele, cari jocara rola mai principale intr'insele. Din contra, imaginatiunea poporului nostru se arata, precumu nici se potea asteptá almintre, totu asia de viua si creatória, cá in trecutu, glorificandu pe eroii libertatei nationali, inpresorandu-le fruntea cu nimbu divinu neperitoriu, si in cantecele despre densii reamentindu faptele loru marétie in societate cu uisce conceptiuni poetice ale fantasiei, ce prin frumoseti'a, originalitatea si eleganti'a loru incanta nespusu pre omu.

Intr'adeveru, cine se nu admire grandiositatea icóneloru poetice, cumu e p. e. si cea: „m'am suitu la munte in diori, si-am prinsu fulgerulu din nuori, si de susu din inaltime l'am isbitu in dusimanime“ in canteculu Hor'a si Closc'a,“ [1]) de cari duci poporali, traditiuuea depusa in acumu memoratulu cantecu, vedi bine ca in contradicere cu adeverulu istoricu, tiene, ca ei n'aru fi fostu ucisi cu rót'a, ci antaiu inchisi in cusce de fieru si portati prin tóte satele, apoi arsi de vii in ochii poporului; séu, cumu se esprima canteculu, „Hor'a, Closc'a la unu locu, parasiti de-alu loru norocu, ardu cantandu voiosu in focu?“ Mai latitu inse si mai populariu in forma, in melodia si in tóte e celalaltu „Cantecu alu lui Hori'a,“ [2]) ce incepe: „Hori'a bea la crisma in dealu, domnii fugu toti din Ardealu,“ a carui strofa ultima: „Hori'a bea se veselesce, tiér'a plange si platesce,“ pare a se fi adaosu in modu ironicu de catra adversari.

Un echu alu rapirei Basarabiei prin muscali si alu deseloru invasiuni muscalesci de pre la inceputulu seclului curente este frumós'a doina „Prutulu,“ [3]) dorindu, ca acestu „riu se fia blastematu, se se faca adûncu si latu, cá potopulu turburatu, malu cu malu nu se diarésca, versu cu versu nu se lovésca, ochi cu ochi nu se ajunga pe-a lui pandia catu de lunga; colerele candu voru trece, pe la midiulocu se se innece, dusimanii tierei de voru trece, la celu malu se se innece.“ Asisidere in „Visulu lui Tudoru Vladimirescu“ [4]) eroului nationale dela 1821, carele fiindu misielesce trasu in castrele lui Ipsilanti capului veluntariloru greci, fù si mai misielesce ucisu de densii, numitulu principe grecu revolutionariu prea nemeritu se asemena unui sierpe galbinu prefacutu, cu crésta rosie in capu, avendu ochiu vendiatoriu si graiu lin-

---

*) Adeca dn. Ioanu Gozmanu, de si deputatu la dieta, dupa ce scrise acésta epistola càtra Iancu, inainte de a o inainta la adress'a ei, fu silitu a o comunica din litera in litera v. comitelui Sántha din comitatulu Biharei. Cu alte cuvente: chiaru deputatii dela dieta, déca era romani, stá sub cea mai rigorósa supraveghiare politienésca, intocma cá ori-ce arestanti si aruncati in prinsori, caroru nu le este permisu a scrie nimicu fara scirea temnicerilorú. Toti deputatii romani, pucini càti se aflá la dieta, era tractati intocma ca nisce criminali. Red.

**) Marienescu Balade, pag. 109.

[1]) Alesandri o. c., pag. 218.

[2]) In usu generale si cotidianu dincóce de Carpati.

[3]—[4]) Alesandri o. c., pag. 233, 216, 292.

gusitoriu, si rogandu pe Tudoru totu mereu, se se duca la cuibulu seu.“ Dara ce curiósa simptóma sufletésca a poporului romanu! Elu in invapaiatulu seu doru, in nestins'a sa sete de libertate si-léga spemea mantuirei de cutare erou aparutu cá raru meteoru pe ceriulu romanu, si éca dupa mórtea eroului inca totu spera in densu; elu astépta si acumu in doin'a „Mehedintiénulu“ [1]) se venia badea Tudoru, se mai stringa din paduri cete mundre de panduri, cá se-alunge dela noi si pre greci si pre ciocoi.“

Tudoru nu vení; dara venira in locu-i in anulu libertatei popóraloru 1848 alti fii ai romanimei insuflati si inspirati de acelasi spiritu, de acelasi idee mantuitórie si inflacarati de acelasi focu sacru alu libertatii patriei si natiunei, cá si Tudoru si contempuranii lui. In midiuloculu aceloru sguduiture cumplite, din foculu carora natiunea rom., multiamita ceriului! esi reintenerita si plena de sperantie pentru unu mai bunu venitoriu, Mus'a poporale nu dormí, ci pe corifeii misïcarei nationali i perenna in doinele si cantecele sale betranesci. Dincolo de Carpati pre capitanulu Solomonu in doin'a „Ostasiulu,“ [2]) alegerea principelui Cus'a la Iasi in doin'a „Cus'a;“ [3]) dincóce pre Iancu, Urbanu si altii in mai multe improvisatiuni de ale poporului nostru. [4])

Afara de aceste tesaurulu poesiei poporali rom. fù in tempulu mai nou in modu notabile inmultitu cu acele ferici conceptiuni poetice, in cari poetii nostri de salonu sciura se nimerésca asia de bine córd'a poporale, in catu acele aflara iusióra intrare in tóte paturele poporului si se mai generalisara. Atari piese din primele diecenie ale seclului de facia cunóscemu mai alesu dela C. Conachi, C. Rosetti („Tu-mi diceai odata“), C. Negruzzi; pre la midiuloculu seclului dela A. Muresianu („Pasere galbena in ciocu“ si „Resunetulu“), dela D. Bolintineanu („Mórtea lui Michaiu bravulu,“ Stefanu si mam'a sa“), dela G. Sionu si desclinitu dela V. Alesandri („Hor'a unirei principateloru,“ „Marsiulu osteniloru rom. in Basarabi'a“ si altele numeróse.

Astu-modu curentele poeticu 'lu vedemu si aaflamu in venele poporului romanu dacianu totu asia de nesecatu, activu si productivu in evulu mai nou, cá si in celu vechiu. Imaginatiunea lui vivace adusa din Itali'a romantica nu se recesce, nu piere, ci remane totu acea si gasesce nutrementu continuu in framosetiele nu mai pucinu romanticei Dacie. Acésta imaginatiune cu foculu ei apuca tóte momentele mai eminenti din viéti'a-ne sociale milenaria, redicandu-le prin limb'a imaginatiunei séu fantasiei monumentu neperitoriu, „aere perennius,“ in colendele, baladele, doinele si horiele, in datinele, credentiele si alalte producte spirituali literarie, ce le posiede cá tesauru propriu, nedisputabile si nestimabile poporulu romanescu.

[1]) Alesandri o. c., pag. 233, 216, 292.

[2]—[3]) Sim. Fl. Marianu o. c., II. pag. 105, 64.

[4]) Publicate numeróse de aceste alesu in „Famili'a“ din mai multe cursuri.

XXI. Dram'a poporale rom.; iuiture; proverbia si pacaliture;; similiture; idiotismi; numene topografice si conumene.

Poesi'a dramatica poporale rom.? Ne va intrebá si obiectá póte cineva la cetirea titlului de mai susu. Si noi respundemu: dá; pentru-cà nu alta-ce suntu cunoscutele representatiuni ale baiatiloru si flecailoru romani, alesu sateni, de pre la serbatorile craciunului si anului nou cu „Stéoa“ si „Erodii,“ cu „Betlehemulu“ séu „Vifleimulu“ si „Turc'a,“ numita dincolo de Carpati si Brezaia, „Paiatia“ séu „Mosiu.“

De sciricimu despre originea si inceputulu acestoru curióse representatiuni dramatice poporali, istori'a ne indruma si aici, cumu ne indrumase si cu colendele, la tempulu respandirei crestinismului si alu intemeiarei lui intre romani. Acest'a la inceputu combatù din respoteri, si combatù cu succesu, teatrele pagane, circurile, spectaclele, cumu si diversele misterie eleusine, dionisiace, ale Cererei si altele, cá pre pre unele, cari se basá pe superstitiuni detestate de doctrin'a evangelica, si cari prin impudicele pantomime si alte acte ce le insociá, devenisera totu atate propagande ale inmoralitatiei, desfrenului, netemperantiei si a totu soiulu de libertinagiu. [1]) Lucru curiosu inse! chiaru preotimea crestina, carea dintru antaiu zelá in mesura cá aceea contra teatrului si se adoperá se-lu cufunde in noianulu uitarei, chiaru ea vení càtra evulu mediu se-lu scóta de nou la lumina, profitandu de densu si intrebuintiandu lu cá midiulocu de latire a dogmeloru crestinatatei. Asia vedemu acumu in secl. IV. pre crestinulu Ezechiele scriendu dram'a sa „Moise,“ pre parentele bisericei S. Gregoriu Nazianzenu, séu mai dreptu pe Gregoriu episcopulu antiocianu pre la a. 572, [2]) compunendu dram'a „Crestu patimitoriulu;“ éra mai vertosu de pre la secl. VIII.—IX. in apusu aparu já piesele dramatice „Eslea“ (praesepe) si „Stéo'a cu cei trei regi“ ordinate din partea bisericei cá oficia si cerimonie religionarie; vedemu dupa acea diverse parti din viétiele santiloru si eremitiloru, din legendele monasterieloru si altele invescute si representate in forma dramatica, ortodosi'a caroru productiuni teatrali fù recunoscuta chiaru si prin una bula a papei Inocentiu III. in secl. XIII., candu dram'a eclesiastica de soiulu mentionatu ajunge la apogeulu seu. Si nu altu-cumu stá lucrulu in Oriente, unde asisïdere vedemu pe patriarchulu constantinopolitanu Teofilactu instituindu spectacle teatrali religióse, spre a abate prin ele spiritulu poporului dela serbatorile si festinele etnice,

[1]) Vedi S. Ioane Crisostomu Omilie contra jocuriloru circensi si a teatreloru, cumu si scrierile altoru apologeti crestini din secl. II—V.

[2]) Eichstädt Drama christianum, quod *Χριστος πασχων* inscribitur, Jenae 1816; dr. Jos. Fessler Institutiones patrologiae, Oeniponte 1850, t. I. pag. 581—2.

pre càtu de aduncu inradecinate, pre atatu de degenerate si inmorali.

Éca dara originea „Stelei“ si „Erodiloru“ nostri, cari venira si se introdusera la poporulu rom. dacianu, fora indoiéla indata in primele tempure ale crestinarei lui generali. Venira si se introdusera: dara de unde si din care parte? dela apusu au dela resaritu? Respunsulu remane, dorere, si aici una problema istorica de resolvitu inca de aici inainte; macaru ca resolvirea-i e fórte de doritu, cá a unei probleme, ce sta in legatura, ni-se pare, cu de atate-ori sulevat'a venire a episcopului Ieroteu din Constantinopole in societatea ducelui magiaru Giul'a in Ardélu, cu inceputulu limbei slave in beseric'a rom., si cu multe altele, la care resolvire prin colectiuni ulteriori si cercetari mai serióse asupr'a cestiunateloru drame religióse-poporali romanesci, dóra ar contribui indegetari nu de despretiuitu si pentru lamurirea memorateloru cestiuni istorice.

Pre candu inse piesele dramatece poporali mai ante discutate au subiectu religiosu biblicu, toturor'a prea cunoscutu, pre atunci „Vifleimulu“ si „Furc'a“ séu „Brezai'a“ séu „Mosiulu“ apartienu cu totulu dominiului profanu. In ele se representa spectatoriloru — si anume in Vifleimu, prin unu nou genu de persóne, prin papusie, éra in „Turca“ prin persóne mascate si imbracate cá caricature — se representa nu intru atatu evenimente si starea societatei de pe tempulu aparitiunei crestinismului, catu mai virtosu se sbiciuescu si facu ridicule vitiurile si aberatiunile respectivei societati actuali; p. e. in partile transcarpatine „cá reamentire despre nefastele tempuri ale ocupatiuniloru ruso-austriace, se pune in scena batai'a dintre unu némtiu si unu muscalu; cu privire la invasiunile turcesci, se representa inmormentarea unui turcu, caruia i se adresédia diferite derideri; cá infierare a nemoralitatei din tempurile, ce n'au peritu inca din memori'a unor'a, se arata dantiarea cocóneloru de odunaóra cu oficiarii rusi, desgustatórie scandale puse la indice de pudórea publica; bragagii straini, evreii cari vendu marfa, politiaii de oduna-óra suntu satirisati pe rôndu prin papusie, cari le imita costumele.“ [1]) In tóte aceste atatu amesteculu prosei cu versuri, catu si mai virtosu obiectulu si lucrulu insusi ne reamentesce stravechiele atelane jocate de junii Latiului, ne reamentesce nepertectele mime si satire latine din tempurile mai vechie, éra inse'si persónele si papusiele „Vifleimului“ si „Turcei“ ni se infacisiédia cá nisce remasitie venerande ale satiriloru romani stravechi, cumu si ale spectacleloru eleno-latine poporali, totu cu papusie si totu de acéstasi natura, despre cari marturesce si Aristotele cá despre fórte latite pe tempulu seu.[2]) Scurtu: precumu tóte acumu aieptatele representatiuni dramatice ale romaniloru antici e necontestatu cà se sustienu si pastrédia pana in dioa de adi in comediele poporane ale fratiloru italiani, numite „comedia dell' arte,“ cu Arlechino, Policinello si alalte persóne satirice ale ei, corespundiatórie „plus-minus“ persóneloru comediei plautine Bucco, Maccus, Paffus si cumu se mai numescu: intogmai se sustienu acelpasi intru una buna parte cá relicie venerande in representatiunile si persónele „Vifleimului“ si „Turcei“ séu „Brezaiei“ séu „Mosiului“ nostru daco-romanu.

In legatura cu „Turc'a“ si sociele ei nu potemu se nu facemu macaru amentire despre „Impenarea boului“ indatinata cam pre tempulu rosalieloru pe campi'a Transilvaniei.

Ce se atinge de chiuiture séu iuiture,[1]) genuinitatea si originea loru antica romana cui se nu-i vine in minte si cine se cutedie a o trage la indoiéla?! Nimica mai stravechiu romanescu decàtu acestea. Saltulu vechiloru romani, tripudiatoriu si eroicu cá alu nostru, erá insocitu de carmine festive voióse, rostite de saltatori (saltantes ducunt choreas festivaque dicunt carmina), dupa cumu ne marturesce intre altii si Virgiliu cantandu:

„Pars pedibus plaudunt choreas, et carmina dicunt.“ Intogmai si la romanii din tienuturile Daciei, cine n'a auditu vre-odata si cine nu cunósce acele versuri scurtutie, dara ingenióse, insuflate de amóre, respiratórie de bucuria si voia buna, cá horele, adese-ori inse si de una satira muscatória, pre carele junii flecai rom. de regula le improvisédia in foculu saltului rom. atleticu si gratiosu, si carele in patri'a nóstra le aflamu imitate si de magiaro-secui, póte inca si de alte poporatiuni?[2])

Spatiulu inse si tempulu ne intetiescu; se consideramu dreptu-acea si din proverbia scl. numai càteva, cá de mustra.

Cá se incepemu si aici cu productele de momentu psicologicu, dupa cele indegetate mai susu, aducemu inca numai doue trei inainte, pentru mai profunda introducere in cunóscerea ambletului mentei si filosofiei Romanului din poporu[3]). Elu, spre a aretá peculiarea robustitate si curagiositate a romanimei de pre Oltu si preste totu din Romani'a mica, dice in proverbiele sale, cà „Olténulu are gur'a plina de masele“ séu cà „e Olténu cu douedieci si patru de masele;“ dice mai departe cà „Turculu e

[1]) G. D. Teodorescu o. c., p. 51; cfr. si pag. 24–28 despre Brezai'a mai pe largu.

[2]) Aristotele *περὶ κόσμου* cap. VI.; Horatiu satyr. l. II. sat. 7 v. 82 inca dice: „Duceris ut nervis alienis mobile lignum.“

[1]) La romanii vechi strigatulu de bucuria esaltata erá io: „io triumphe etc.;“ la romanii daciani asisidere, alesu in fervórea saltului, iiu, iiuiú: „iiuiú, bunu-i puiu', da'-i mai mai buna gain'a scl.“

[2]) Kriza János in „Vadrózsák,“ colectiuue de cantece poporali secuiesci, aduce si una sumusióra de iuitiure secuesci (tánczszók); cu tóte cà atari versuri de iuiture, ni se pare, nu pré cadra in tactulu si tempulu saltului nationale magiaru, numitu „csárdás.“

[3]) Dupa A. Panu, Povestea vorbei; Baronzi o. c.; si colectiunea nóstra privata.

turcosu, Tîganulu e fricosu;“ dice cà „Evreulu pana nu insiéla, nu manca;“ dice, din motivulu taciturnitatei desceptatórie de prepusuri si totu-odata a adeveratei marinimositati a Romanului facia cu altii ajunsi in lipsa, cà „pana candu nu intri cu Romanulu la plugu, nu'lu cunosci,“ adeca amiculu adeveratu se cunósce in necesitate. Catu de simpla, si totusi catu de adunca caracterisare, scósa din pracsea vietiei, se afla in acesti feti ai filosofiei romane poporali!

Tacemu de altele nenumerate, totu asia de profunde, frumóse si adeverate, cumu si de unele proverbie faurite de poporulu romanu dupa testurile si cuprinsulu Scripturei, precumu „fa-me Dómne profetu si te voiu face imperatu“ scl.; Tacemu asisidere de unele stracorate la densu póte prin opuri literarie, póte pastrate dela stramosi intogmai din limb'a latina, precumu „dela capu se impute pescele“ (a capite foetet piscis), „se screme muntele si nasce unu siórece“ (parturiunt montes et nascitur ridiculus mus); „a cerca nodu in papura“ (nodum in scirpo quaerere); „lupulu 'si muta perulu, dara naravulu nu“ (vulpes pilum mutat, non mores); „a se certá de umbr'a asinului“ (de asini umbra rixari); „canele fricosu mai multu latra decatu musica“ (canis timidus vehementius latrat quam mordet); „i-au crescutu córnele“ = se face incrediutu, superbu (cornua tollere) scl.[1]). Trecemu la de acele, ce pastrara reminiscentie mitologice si istorice.

Reminiscentie mitologice ne resuna fora indoiéla in proverbiele si idiotismii „unu Domnedieu dà, altulu iea;“ „platésca-i Ddieu vamele“ adeca ierte-i pecatele, aludendu-se la vamele lui Charonu din mitologia; „ilu gasira neverliele séu nebadaiele,“ adeca e turbatu de maniosu; „se redicara ventóse, pare cà jóca Elele;“ „e copilu din flori,“ adeca fora tata legitimu, facùndu-se alusiune la conceptiunea dieului Marte prin Junone dintr'una plóia de róse, si la a lui Florianu din naratiunea mitica rom. de acestasi nume dintr'o beutura preparata da mama-sa din flori; „o gasira pantaliele séu pantasiele,“ dice barbatulu romanu, cand nevésta-sa se infuria si aréta dispusetiune spre cérta; „du-te in naib'a,“ „e omulu naibei“ scl. Pana si in similiture[2]) séu ciumiliture petrunsera credentiele religiunarie mitologice, privintiele omenimei stravechie despre ceriu si pamentu si despre fenomenele din natura, éra poporulu romanu dacianu cu amirabilea-i tienacitate dupa sute si mii de ani le pastrédia inca in sensulu si form'a loru stravechia p'aci intacta, bunaóra in similiturele:

Ilén'a Consantén'a
Brâulu si-a incinsu,
Portile-a deschisu
Chiaile-a pierdutu;
Lun'a le-a vediutu,
Dar' nu le-a luatu;
Sórele le-a apucatu; — si
„Doue fete ce port' salba,
Un'a négra alt'a alb'a,
Nencetatu se totu gonescu,
Si in veci nu se sosescu;“

in cea prima cadere a rouei de catra crepatulu dilei si topirea ei la venirea sórelui se concepe, cumu vedemu, cu totulu cá la cei vechi in form'a si personificatiunea Aurorei si a agendeloru ei cu deschiderea portiloru ceriului inaintea carului lui Apoline; in cea de a dou'a totu in asemeni personificatiuni de nescari fientie, un'a altei'a inimice, aparu diu'a si nóptea.

Vedi bine cà majoritatea departe precumpenitória a proverbieloru si idiotismiloru poporali se abstragu totdéun'a si la ori-ce poporu mai multu din acele templari, anecdote, lucrari si referentie sociali, fia basericesci fia secularie, ce durédia inca in presente, séu datédia din trecutulu inca nu tare departatu. Asia si la noi; p. e. „ambla cu coliv'a in pieptu“ va se dica, cutare nu mai are multe dile de traitu; „a pune colivi'a cu sticleti pe capulu seu“ ori „a pune pirostriele,“ adeca a se casatorí; „isi mancá credenti'a cá Tîganulu baseric'a;“ „cu gogósie de tufa nu se negrescu sprancele,“ adeca cu nimicuri nu scoti lucrulu la cale, luatu fiendu acestu proverbiu dela datin'a femeiloru din Oriente de a'si negrí sprancenele scl.

Avemu inse idiotismi nu pucini, cumu si proverbie istorice destulu de remarcabili, carile ne memorédia fapte si lucruri diverse din timpurile mai demultu trecute ale poporului romanescu. Aiba locu aici cateva mustre si din aceste. Asia dical'a „târti'a pârti'a si-o nimic'a“ ne reamentesce datin'a romaniloru vechi de a impartí plénulu séu spoliele luate dela inimicu intr'un'a a trei'a parte beliducelui, intr'alt'a oficiariloru militari, in fine restantea a trei'a parte multimei militariloru gregari, din care drept'aceea acestia capeta atat'a catu si nemic'a;[1]) dical'a „a placut'o si a luat'o, si in cenaclu a bagat'o, in celariu in paunariu“ ne pastrà memori'a cenaclului si celariului vechiloru romani, p'aci in sensulu originale, in sensulu de nisce camere indosite, ascunse. De ne coborimu in evulu mediu si nou alu istoriei romane, dàmu de proverbiulu „boierii tienu fumulu de pre urm'a seracului,“ cea ce ne conserbà, cumu se pare, aducerea amente de acelu dreptu feudale din evulu mediu si nou, dupa care alocure domnii pamenteni séu boiarii erediá in poterea legei unele lucruri din averea iobagiului repausatu. Dicalele „cu una menciuna boierésca treci in tiér'a ungurésca“ si „scaimbarea domniloru bucuri'a nebuniloru,“ suntu fora indoéla resunete din acele tempuri in istori'a romana prea fatali, candu in urm'a desbinariloru boierimei romane in partide inimice inversiunate, multime de boieri, parte costrinsi de impregiurari, parte sub preteste si cu scopuri ticalóse ruinatórie de patria si na-

[1]) Vedi mai multe la G. D. Teodorescu in „Column'a lui Traianu“ a. 1877.

[2]) Dela similis, similitura?

[1]) G. Baronzi. Limb'a romana si traditiunile ei, Galati si Brail'a 1872, pg. 122.

tiune refugiá la poporulu vecinu de dincóce de Carpati, si candu, alesu sub er'a fanariotiloru, domnitorii moldavo-munteni cari de cari mai nepatriotici si mai neromani, se detroná si inlocuiá prin alti nu numai in fia-care anu, ci mai in fia-care luna si septemana. Din contra unele proverbie ne sustienura memori'a tempuriloru de gloria si marire nationale, cumu e buna-mente dical'a, cà „cinci Tatari din Crimu platescu mai multu decatu diece de Bugécu, si cinci Moldoveni biruescu pre diece Tatari de Crimu, éra cinci Codreni séu Tighiceni batu pre diece Moldoveni," si altele.

Ce se dicemu apoi despre numenele proprie de urbi, opide si sate, locuri, munti si vàli, persóne si vietati, si chiaru despre numenele batjocuróse si de obiecte neanimate? In tóte aceste se resfrangu multu pucinu insusirile sufletesci, starea culturale, aplecarile animei, gradulu vivacitatei fantasiei ale aceloru popóra, cari in cutare tiéra sub decursulu secleloru se succesera unulu pe altulu, lasandu tóte dupa sine in pre-amentitele nomenclature urme perpetuu nesterse despre existenti'a, limb'a si trépt'a loru de civilisatiune, intogmai cá in geologia pàturele formationali ale pamentului süprapuse un'a altei'a. Si pentru ce acést'a? Pentru cà e demustratu, cà de candu lumea gentile, in procesulu loru de espansiune si migratiune dintr'un'a tiéra intr'alt'a, castigandu'si un'a patria noua, numirile locali in un'a buna parte le primira de regula mai intregi intregutie dela poporulu locuitoriu mai inainte in acea patria; intr'alta mare parte firesce botediandu locurile ele insele de nou, séu dandu-le numiri aduse cu sine din patri'a primitiva cá un'a dulce suvenire de acést'a. Din acestu faptu si acésta impregiurare scienti'a inca juna a filologiei comparative si a paleontologiei limbistice sciù face si pana acum unu midiulocu si ajutoriu de frunte istoriografiei chiaru pentru tempurile cele mai vechi si asia-dicùndu preistorice ale cutarui si cutarui poporu.

Nu altucumu sta lucrulu cu Daci'a si cu coloniele romane italice aduse intr'insa. Stramosii nostri cucerindu acésta patria romantica, aflara Carpatii, Tiarantulu, Pyretulu séu Porat'a, Alutulu s. a. asia numite de aboriginii Daciei, si numirile acestea si altele le acceptara si conserbara pana in dio'a de adi in Carpati, Seretu, Prutu si Oltu; aflara fluvii Diern'a séu Tiern'a, Dunarea, urbea Dav'a si altele terminate estu-modu, muntele sacru Cogeonu si numeróse alte numiri locali ale daco-getiloru, pre carele romanimea daciana le retiene si pastrédia inca in Cern'a, Dunare, Dev'a, Goganulu de langa Giurgiu in Transilvani'a. Romanii venira de pre la secl. VI. incóce in contactu cu poporatiuni slavo-bulgare, in secl. IX. cu magiarii, éra mai tardiu cu germanosasii, si consecenti'a fù, cà una suma de numiri proprie locali romanimea daciana le usurpa dela acumu memoratele popóra. Inse multiamitorii stranepoti pana in dio'a de adi nu uitara nici de numirile date prin stramosii colonisatori unoru urbi, riuri, munti, praturi si alte locuri; nu uitara de Ad-medias adi Mehadi'a, Ad-densas adi Densusiu, de coloni'a Pata-vicensis adi Pat'a, de Alburnum adi Abrudu, de Apulum adi numele riului Ampoliu, de pratulu lui Traianu langa Turd'a si Slatn'a, de colin'a lui Traianu totu langa Slatn'a, si de altele nenumerate.[1])

Ci se ne oprimu aici.

Indegetarile si reflesiunile nóstre asupra momentului istorico-mitologicu alu poesiei rom. poporali esira camu lunge. Si cu tóte acestea ele abia pe deasupra, „per summos apices" atingu cele mai multe puncte de fórte mare pondu si insemnatate pentru istori'a si mitologi'a daco-romana, ba si pentru istori'a universale si scientia preste totu. Nu pucine puncte remasera cu totulu séu mai cu totulu neatinse; si acést'a càtu din lips'a tempului si spatiului, càtu din caus'a necompletimei si neperfectitatei colectiuniloru de poesia poporale rom., taiatórie in resortulu materiei tractatului nostru. Mai multu: simtimu noi insine, cà une din privintiele si opiniunile emise de noi in decursulu estoru discusiuni voru trebuí póte mai tardiu corese, dupa ce asia ceva se va posibilitá de-o parte prin colectiuni poetice poporali rom. mai abundanti, de alta parte prin cercetari asemeni si afini mai aprofundate si mai multelaturali. Opera si conditiuni, reserbate spre implinire, venitoriului!

(Va urma).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Edgar Quinet.

Unulu din spiritele generóse ale Franciei s'a stinsu. Edgar Quinet s'a dusu a complecta pleiad'a cu Victor Cousin, Saint Beuve, Michelet, Lamartine, Jules Janin, Phil. Chasle; acolo unde stralucescu luceferii nostri Eliade, Bolintinénu si Cuza, care a scrisu celu mai sublimu imnu ålu tieraniloru, 2. Maiu, imnu atatu de amaru parodiatu adi!

Edgar Quinet ne erá scumpu din doua puncturi de vedere: cá filosofu umanitariu si cá filo-romanu.

Casatoritu cu una din gingasiele fiice ale Moldovei, membru alu familiei Asachi, Edgar Quinet se interesá de viitoriulu Romaniei si nu incetá de a servi interesele nóstre. Cetatiénu romanu, ori-candu sórt'a nóstra erá in periculu, elu, dela tiermulu Lemanului, radicá vocea in favórea nóstra si mai totu-déun'a vocea lui erá ascultata.

Guvernulu imperiale din Franci'a, urmarindu politic'a nationalitatiloru, erá incuragiatu si mandru a fi, in ceea ce ne privea, de acordu cu inimiculu si esilatulu dela Lausan'a.

---

[1]) Numele ortografice rom. suntu colectate din partile transcarpatine de Dem. Frundiesau Dictionariu topogr. alu Romaniei, Bucuresci 1872; din Transilvani'a de Treuenfeld Siebenbürgens topogr. Lexicon; conumenele de nimine. De doritu e in interesulu scientiei, cá in tóte siematismele si alte asemtari rom. numenele topografice scl. se se scria si romanesce.

Edgar Quinet, poetu, istoricu, publicistu, fostu profesoru, s'a nascutu la 1803. A sustienutu multu timpu, cá Michelet, o polemica ardinte contra iesuitiloru, ceea ce 'i causà perderea catedrei ce ocupá. In urm'a evenimenteloru dela 1851 se retrase in Elveti'a. Scriitoriu cu o imaginatie stralucita, Edgar Quinet a imprumutatu dela Germani'a filosofi'a panteistica, si dela Chataubriand colorarea stilului. Dupa ce a tradusu oper'a lui Herder, Filosofi'a istoriei, si s'a petrunsu de acea filosofia obscura, a incercatu doua poeme in versuri: Napoleon si Prometeu, dar, neisbutindu a fi clasatu intre maestrii ritmului, s'a intorsu la prosa. Poem'a lui Ahasverus (1831) este o lucrare ciudata, care isbesce prin originalitatea ei, si din care unele parti amintescu spiritulu lui J. P. Richter. In acelasi anu a publicatu Epopeele francese din secolulu XII., in care aflamu unu entusiasmu ardinte pentru evulu mediu. Vorbindu de acésta epoca pitorésca, elu a isbutitu mai bine decàtu in ori ce.

Elu esceléza in a zugraví:

„ . . . monastirile cu turlele ascutite, damele cu figur'a senina, culegùndu flori de Maiu, séu din balcóne asteptandu noutati; eremitulu in fundulu padurei, citindu cartea iluminata; nobil'a fetióra pe sprintenulu fugariu; mesagerulu, pelerini standu la mésa si vorbindu in sal'a ornata; burgesi si servi; paviliónele aninate in aeru, insemnele brodate si intinse, venatorile cu sioimi, judecatile prin focu, apa, duelu; totu ceea ce se tienea de disputele domniloru, sfidàri, esplicari, injurii, inarmari, macine de resbelu, asalturi, ploi de sageti, fómete, omoruri, turnuri ruinate; adeca totu spectacululu acelei vieti sgomotóse, tacute; variata, monotona; religiósa, resbelnica; unde tóte estremele erau intrunite.“

Acésta citatie ar fi de ajunsu pentru a pune pe Edgar Quinet intre discipulii lui Chataubriand, déca n'ar fi preferatu titlulu de filosotu si politicu.

A publicatu operele urmatóre: Geniulu religiiloru; Origin'a dieiloru; Iesuitii; Ultramontanismulu; Introducere la filosofi'a istoriei; Christianismulu si revoluti'a francesa; Esamenulu vietiei lui Isusu de Strauss; Filosofi'a istoriei Franciei: Revolutiile Italiei; Marnix de Sainte Aldegonde; Greci'a moderna si raporturile ei cu anticitatea; Romani'a, Germani'a si Itali'a; Ahasverus; Prometeu; Napoleonu; Sclavi, tragedie; Vacanti'a mea in Spani'a; Istori'a poesiei; Epopeele francese din secolulu XII.; Istori'a ideiloru mele; Creati'a etc.

In urm'a caderei imperiului, dupa douedieci ani de esilu, s'a intorsu in patria. Inse pucinu oliu mai remasese, si acela secà cu ultim'a opera, care fuse cea din urma licarire a candelei.

(Albin'a Pindului.)

Generala.

Echo vailoru romane, de trei vécuri lungi de doru,
Nu repeta de càtu hor'a si suspinulu doineloru,
Vechiulu buciumu de resbóie, falnicu adi a resunatu,
Si echoulu cu mandria indelungu l'a repetatu.
La hotare! Oltulu striga, si la glasu'i vitejescu
Putn'a fierbe si mugesce, muntii Vrancei clocotescu.
Doin'a tace, cá prin farmecu, lantiulu horei s'a desprinsu,
Si stravechi'a barbatia in totu pieptulu s'au aprinsu. —

. . . . . .

Dela Dunare, ne spune unu glasu tainicu, durerosu,
C'a ei tiermuri suntu in prada la paganulu nemilosu:
Mii de mame despletite, plangu copii loru robiti,
Fratii fugu in pribegía, remanu campii pustiiti,
Terguri, sate ardu in flacari, monastiri se risipescu,
Si-ale Dunarei talazuri inghitu sange crestinescu.

. . . . . .

Bravi Romani din patru coltiuri, cingeti spad'a si sburati,
A strabuniloru mosia la hotare s'aparati!
Adi in ceruri cu taria césulu falnicu au sunatu,
Lumea 'ntréga ne privesce, stégulu stà desfasiuratu.
Fam'a celoru legióne ce-au dusu gróz'a 'n batalii,
S'aratamu c'amu mostenit'o, cá alesi si vrednici fii!
In voi, Vulturulu si Zimbrulu, se revedía, braví osteni!
Pardosii*) din Valea-Alba, leii din Calugareni!

. . . . . .

Mircea, Stefanu, Mihai bravulu, o! mari umbre de eroi!
Ale caroru virtuti sante se destépta adi in noi,
Faca geniulu ce vecinicu v'a purtatu biruitori,
Cá isband'a se 'ncununе pe ai tierei luptatori!

Iasi. **Nicolae Pruncu.**

La fii Romaniei.

De-atatea vécuri de amortire,
O Romania, patri'a mea,
Sórele vietiei, cu fericire
Resare mandru pe fruntea ta!

Acum drapelulu se desfasióra,
Romanii veseli s'adunu-in giuru
Si pentru drepturi, si mosióra,
Cu toti se lupta, se móra juru.

Trambiti'a chiama, tobele suna,
Pe campii mandre de sub-Carpati,
Romanii 'n cete eata-i s'aduna,
Toti, micu si mare, alearga-armati.

Voiu fii ai Romei, si-ai libertatii,
Voi toti sub arme man'a ve dati,
Si-a vóstra tiéra posteritatii,
Unu nume falnicu d'acum lasati.

Aratati lumei celei barbare,
Cà adi Romanii sciu a trai,
D'acum 'nainte mai bine móre,
Decatu in tiéra cá sclavi a fi.

---

*) „Leopardii,“ mai esactu romanesce se numescu „Pardosi.“

Mergi tu, romane, catra hotare,
Ce adi barbarii voru a'ti calca
Pamentu'ti sacru, strabunii care
S'au luptatu seclii de-a ti'l lasa.

Radica'ti fruntea in susu romane,
Si cu mandria fa'ti pasulu teu;
Mergi si-alu teu nume se se-incununе,
Cu flori splendide cá visulu meu.

Aprilie 1877. (Dupa Romani'a libera). **A. Carpenisianu.**

Nr. 247—1877.

Procesu verbale

luatu in siedinti'a estraordinaria a comitetului asociatiunei transilvane, tienuta la 21 Iuniu c. n. 1877 sub presidiulu dlui Iacobu Bolog'a, fiindu de facia domnii membrii: P. Dunc'a, E. Macelariu, G. Baritiu, I. Hanni'a, I. V. Rusu, Ios. St. Siulutiu, Z. Boiu, V. Romanu, dr. Demetriu Racuciu, si dr. Aur. Brote.

§ 70. Presidiulu aduce la cunoscientia, cum-cà dupa ce in siedinti'a de astadi este, intre altele, de a se pertractá proiectulu de regulamentu, relativu la infiintiarea sectiuniloru scientifice, redactatu, la recercarea presidiale, de dn. secret. I. G. Baritiu, din considerarea importantiei obiectului, s'a aflatu indemnatu a'lu pofti si pre numitulu domnu comembru, cá se participe la ast'a siedintia. Vine deci acumu a dá espresiune, semtiului seu de viua bucuria, cà are placut'a ocasiune, de alu poté salutá la siedinti'a presente.

Comitetulu consemtiendu cu manifestarea de bucuria a presidiului, aceea o intempina intre aclamatiuni unanime de: *se traiésca d. G. Baritiu.*

§ 71. Trecundu-se la ordinea dilei, secretariat. perlege charthi'a subcomit. despart. cerc. din Blasiu, din 13 Iuniu a. c. data cá respunsu la adres'a acestui comitetu din 5 Iuniu a. c. Nr. 139 in obiectulu tienerei adunarei generale pentru anulu curente. (Nr. prot. 145, 1877).

Comitetulu, dupa discusiuni serióse, decide: a se invitá amentitulu subcomitetu, cá se faca pregatirile necesarie pentru tienerea adunarei gen. la tempulu defiptu prin conclusiunea adunarei gen. din anulu trecutu sub Nr. prot. XLI.

§ 72. Presidiulu pune la ordinea dilei pertractarea proiectului de regulamentu, relativu la infiintiarea sectiuniloru scientifice. Dn. G. Baritiu dà cetire cestionatului proiectu, espunendu totu-odata motivele de care fu condusu la elaborarea aceluia. (Nr. prot. 142, 1877).

Comitetulu luandu cunoscientia despre cuprinsulu aceluia, decide: a se strapune dlui comembru Z. Boiu, cu insarcinarea de a'lu studiá si a raportá in meritulu obiectului la siedinti'a ce se va tienea mane dupa amiédi la 5 óre. Spre care scopu suntu poftiti toti membrii presenti a se infacisiá la siedintia, pre tempulu indigitatu.

Siedinti'a din 22 Iuniu a. c.

tienuta sub presidiulu ordinariu, fiendu de facia d-nii membrii: P. Dunc'a, E. Macellariu, G. Baritiu, I. Hanni'a, I. V. Rusu, Z. Boiu, V. Romanu si dr. Dem. Racuciu.

§ 73. D. Z. Boiu, referéza in obiectulu proiectului de regulamentu pentru infiintiarea sectiuniloru scientifice.

Punendu-se amentitulu proiectu la discusiune, dupa ce se adopta de basa la desbaterea speciale, se discuta dupa §§-i, si pre langa unele modificatiuni neesentiali, facute atatu la propunerea referentului, catu si a altoru membrii, se adopta in totu cuprinsulu, statorindu-se in testulu urmatoriu:

REGULAMENTU

pentru infiintiarea de sectiuni scientifice in sinulu asociatiunei trans. pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

§ 1. Pre bas'a §§-loru 1, 2 si 23 din statutele acestei asociat. se decide infientiarea de trei sectiuni scientifice anume:

a) Sectiunea istorica.
b) Sectiunea filologica.
c) Sectiunea scientieloru naturali si matematice.

§ 2. Sectiunea istorica aduna documente autentice pentru inavutirea istoriei patriei si a natiunei, cumu si pentru coregerea erroriloru stracurate in istori'a nóstra si le comentéza; compune scrieri originali si traduce scrieri de valóre pentru poporulu romanu, supune la critica drépta operile istorice publicate in diverse limbi, relative la patri'a nóstra; recomanda adunarei generali operile din specialitatea sa, pre care le afla demne de premiu, de onorariu, ori de mentiune onorabila.

Sectiunea filologica se ocupa cu diverse cestiuni filologice, si mai alesu cu acelea, alu caroru scopu este inavutirea dictionariului limbei romanesci, purificarea ei de barbarismi, atatu in vocabule catu si in sintactica, supune la revisiune si critica opere puru literarie si traductiuni din auctorii clasici moderni si antici, recomenda, ce afla demnu de premiu, de onorariu, séu de mentiune onorabila. Sectiunea scientieloru naturali si matematice, cultiva specialitatea sa in diversele ramuri, cu tóta aplicarea posibila la lipsele poporului romanescu, considerate din punctulu generale alu economiei nationale, si din cele speciali ale agriculturei, silviculturei, montanisticei, higienei, cemerciului etc., ér' operatele demne de recomendatu le aduce la cunoscienti'a adunarei generali, spre a fi premiate, séu incai laudate.

§ 3. Adunarea generala alege pentru anteiulu periodu de 3 ani pre presiedintii sectiuniloru prin maioritate absoluta a membriloru presenti, ér' pre viitoriu alegerea acelora se va face conformu § 6. De membrii ai sectiuniloru, va recunósce si considerá pre aceli membrii fundatori si ordinari, carii insinuandu-se conformu § 4 alu acestui regulamentu de buna voia, se si obliga a elaborá si presentá pre

fia-care anu, celu pucinu cate unu operatu originale séu traductiuni.

§ 4. Doritorii de a participá cá membrii la vre-un'a din cele 3 sectiuni, se insinua in scrisu la presiedintii sectiuniloru. Numerulu membriloru in sectiuni nu este limitatu, insa sub conditiune, cá se fia totu-odata membrii activi ai asociatiunei.

§ 5. Indata ce se voru fi presentatu celu pucinu cate 7 membrii de fia-care sectiune, presiedentii respectivi in cointielegere cu comitetulu asociat. decidu diu'a convocarei loru, in care au a se constitui si a luá decisiuni pentru activitatea loru in venitoriu.

§ 6. Fia-care sectiune isi alege din sinulu seu unu presiedinte (§ 3), unu v-presiedinte pentru casuri de absentia motivata a presiedintelui, si unu secretariu, a carui vocatiune este ducerea proceseloru verbali in siedintia, tienerea in ordine si registrarea acteloru sectiunei si a manuscripteloru intru unu localu destinatu spre acelu scopu, de catra comitetulu asociatiunei.

§ 7. Dupa constituirea sectiuniloru, cu dreptulu adunarei generale prevediutu in § 32, alinea 6 din statute, de a ingrigi pentru censurarea operateloru scientifice, se investescu sectiunile, fia-care in sfer'a sa de activitate.

§ 8. Sectiunile tienu siedintia regulata celu pucinu de 2 ori in fia-care anu la resiedinti'a asociatiunei, in casu de necesitate si mai adeseori. Convocarea membriloru se face prin presiedinte, séu in lips'a aceluia, prin v-presiedinte, in scrisu, cu 21 dile mai inainte de diu'a ficsata.

§ 9. Pentru cá sectiunile se póta tienea siedintie, se cere presenti'a de celu pucinu 5 membri. Conclusele loru suntu valide, déca se aducu cu maioritate absoluta de voturi ale membriloru presenti. Cu egalitate de voturi nu se póte luá nici unu conclusu.

§ 10. Déca presiedintii si secretarii celoru trei sectiuni, in urmarea unei consultatiuni prealabile, voru aflá necesaria convocarea sectiuniloru intrunite, o potu face acést'a, inse numai in dilele, in cari si de altmentrelea sectiunile au se lucre in siedintiele loru particularie.

§ 11. Alegerea temeloru de concursu la premia este de competenti'a sectiuniloru intrunite. Presidiulu in siedinti'a intrunita se dà celui mai betranu dintre presiedinti, séu in absenti'a acelora, v-presiedintelui mai betranu. Conclusele se iau cu maioritate absoluta.

§ 12. Membrii, cari ar' fi impedecati a veni la sectiuni, prin morbu séu prin forti'a maiora, isi potu transmite lucrarile loru la sectiunea respectiva.

§ 13. Operatele membriloru se potu ceti in siedintiele sectiuniloru singuratice, séu intrunite, private séu publice, dupa cum voru aflá cu cale sectiunile in consultatiune prealabile.

§ 14. La operatele puse in concursu, se observa esactu regulele adoptate pentru casulu acesta de catra tóte societatile scientifice, cá adeca numele concurentiloru auctori séu traducatori, se remana necunoscute, afara de casulu in care li s'aru votá premiu, onorariu séu mentiune onorabila.

§ 15. Fia-care sectiune are se comunice adunarei gen. ordinarie a asociatiunei, cate unu memorialu generalu despre lucrarile sale anuali, séu macaru cate unu operatu de ale membriloru, prin lectur'a ce i se va dá in siedintia publica.

§ 16. Pentru cá membrii sectiuniloru se póta remané totdéun'a in contactu unii cu altii, presiedintii, séu v-presiedintii cu secretarii fia-carei sectiuni, se investescu cu caracteru de delegatiune, catra care au de a se adresá membrii preste anu.

§ 17. Delegatiunea sectiuniloru este in resiedinti'a asociatiunei, si lucréza in localulu comitetului ei, pre catu tempu nu se voru luá alte dispositiuni.

§ 18. Spesele cancelariei sectiuniloru se votéza si acopere din veniturile asociatiunei.

§ 19. Membrii esterni ai sectiuniloru, carii voru veni la siedintiele prevediute in § 8, voru recepe desdaunarea speseloru de calatoria si un'a diurna modesta, pre catu va suferi starea fonduriloru asociatiunei. Acea diurna se va ficsá din partea adunarei generali din anu in anu.

§ 20. Absentarea nejustificata dela siedintia trage in urm'a sa perderea diurnei pre dilele de absentia.

§ 21. Spesele prevediute in §§-ii 18 si 19 se voru regulá si trece in fia-care anu la bugetulu asociatiunei.

§ 22. Bibliotec'a asociatiunei va sta deschisa spre usulu membriloru din sectiuni pre totu tempulu, càtu ilu voru petrece in resiedinti'a ei, si in decursulu anului cu preferintia facia de altii.

§ 23. Acestu regulamentu se póte modificá dupa esperienti'a ce se va face la aplicarea lui, inse numai déca modificarile voru fi propuse de catra 2 din celea 3 sectiuni, si cu votulu maioritatii absolute, datu in adunarea generala a asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Verificarea acestui procesu verbale se concrede domniloru membrii: Dunc'a, Macelariu, Hanni'a.

Sibiiu daturile cá mai susu.

Iacobu Bolog'a
presiedinte.

Pentru secret. II.
Ioane V. Rusu.

S'a perlesu si verificatu. Sibiiu la 25 Iuniu 1877. P. Dunc'a mp. I. Hanni'a mp. E. Macellariu mp.

BIBLIOGRAFIA.

Magyar-román-nyelvtan a románul tanulók számára. Szerkeztette Fekete János (Negrutiu). Balázsfalvi görög egyesült érseki székesegyházi őrkanonok (Harmadik, ujból átnézett kiadás). Kolozsvártt, kiadja Stein János, erdélyi muzeum egyleti könyvárus 1870. Octavo mare, pag. 190. Pretiulu 1 fl. 20 cr. v. a.

Gramatic'a propria se incepe numai dela pag. 17

si merge pàna la pag. 150. La inceputu inse dn. auctoru are una dissertatiune scrisa in limb'a magiara „Despre transformarile istorice ale limbei romanesci," éra la urma alte doue dissertatiuni romanesci „Despre inceputulu si stramutarea limbei romane (pag. 151—167), apoi despre literatura in genere, si despre literatur'a romana in parte (pag. 167—190)," tóte trei acomodate spre a informá in specie pe magiari despre natur'a si progressele limbei nóstre. Ací ne permittemu a reflectá la impregiurarea batetoria la ochi, cà din acésta gramatica destinata pentru magiari, cá se invetie romanesce, dela 1862 pana in 1869 adeca in 7 ani, se trecura doue editiuni, éra dela 1870 incóce in alti 7 ani nici una intréga. Caus'a este cu ochi cu sprincene.

— Baritiu Octavius Magyar-román zsebszótár. Kolozsvár. 8°. 1 fl.

— De acelasiu: Gramatec'a limbei magiare pentru classile gimnasiali inferiore. Clusiu. Edit. a dou'a. 8°. 70 cr.

Acestea se mai trecu, pentru cà sunt introduse prin scóle romanesci.

Manualu de aritmetica pentru gimnasiulu inferioru dupa dr. Fr. cav. de Moçnic de I. Marculetiu, profes. gimnas. Partea II. pentru a trei'a si a patr'a clase. Blasiu 1877. Pretiulu 1 fl. v. a.

— Pomaritulu. Intocmitu cu deosebita privire la gradin'a scolara. De D. Comsia. Cu numeróse ilustratiuni intercalate in textu. Sibiiu 1877. Editur'a auctorului. Tipografi'a I. Drotleff & Comp. 8°, pag. 198. Pretiulu 1 fl. v. a.

Manualulu acesta este unu resumatu alu prelegeriloru din pomaritu, tienute de auctoru in calitatea sa de profesoru la institutulu pedagogicu si teologicu din Sibiiu. Din acelasiu mai bine de diumetate s'a tiparitu in Foisiór'a Telegrafului romanu (an. I. 1876).

In dilele imperatului Iosifu II. se luasera mai multe mesuri pentru indemnarea locuitoriloru la cultivarea de legume, de pometu, la tienere de stupi, prasirea vermiloru de metase. De atunci incóce in acestea sfere ale activitatiei omenesci nu s'a facutu mai nimicu. Dara ce lucru bunu se potea face sub sclavi'a iobagésca, pre candu partea cea mai mare a locuitoriloru nu potea se aiba proprietate de pamentu, ci numai asia numite sessiuni iobagesci, de pre care conformu legei de migratiune, boieriulu ilu potea scóte ori si candu. Bine cà se face incai acuma unu nou inceputu.

— Difteri'a (Diphtheritis) si vindecarea ei naturala, de dr. Paulu Vasiciu. Timisiór'a 1877. Pretiulu 6 cr.

O lacrima ferbinte de Iosifu Sterca Siulutiu s'a trasu si in brosiuri separate, care se vendu in folosulu ambulantieloru si lazareteloru bellice din Romani'a.

Din dictionariulu ungurescu-romanescu inca se vendu 50 ex. càte 3 fl. v. a. in folosulu soldatiloru romani raniti.

A esitu in Bucuresci de sub litografia:

Chart'a resbelului, in limb'a romana, lucrata in 6 colori, fia-care statu deosebita colóre.

De vendiare la tóte librariile cu pretiu de 60 bani esemplariulu.

Domnii cumperatori din provincii suntu rogati a se adresá la litografi'a comerciala a lui Elia Grassiany & Comp., Strad'a Sielari Nr. 10, Bucuresci, inaintandu si costulu pentru càte ex. dorescu. Dela 10 escmpl. in susu se da unu rabatu de 20 la suta.

A esitu de sub tipariu:

Emili'a Galotti, tragedia de Lessing, traducere de Stefanu Iorgulescu, si se afla de vendiare cu pretiulu de 1 leu 50 bani la tóte librariile din capitala.

— Girosell'a, romanu moralu. in care datori'a triumfa asupra amorului, — traducere de N. N. Pretiulu 2 fr. La librariile Socek, Szöllösy si Graeve.

La aceleasi librarii sunt de vendiare:

— Carbunarii, drama originala, de C. Arisescu.

Pretiulu unu leu esemplariu.

Nr. pres. 153—1877.

CONCHIAMARE.

Pre bas'a §-lui 21 din statutele asociatiunei transilvane, aprobate de Maiestatea Sa c. r. apostolica prin prea inalta decisiune din 6 Septembre 1861, si in conformitate cu conclusiunea adunarei generale a numitei asociatiuui, tienute la Sibiiu in 10—12 Augustu 1876, de sub Nr. prot. LXI: adunarea generale a asociatiunei se conchiama in opidulu **Blasiu** pre **diu'a de 5 Augustu cal. nou 1877.**

Ceea ce prin acést'a in sensulu §lui 25 din statute se aduce la cunoscienti'a publica.

Toti onorabilii membrii ai acestei asociatiuni, suntu rogati a luá parte in numeru catu se póte mai considerabile la amentit'a adunare.

Dela presidiulu asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romauu.

Sibiiu la 30 Iuniu 1877 c. n.

Iacobu Bolog'a, presiedinte.

Pentru secretariu Ioane Rusu.

Editoriu si provedietoriu: Comitetulu. — Redactoriu G. Baritiu, secretariulu I. alu asociatiunei. — Tipografi'a Römer & Kamner.